

לעילוי נשמת

מרת אלישבע ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

מדיני חילול מעשר שני

מדיני מעשר שני, שהמחלל פירות מעשר שני שלו על המעות, מוסיף חומש, אבל המחלל פירות מעשר שני של חברו, אינו מוסיף חומש.

והרוצה לחלל את מעשרו בלא להוסיף חומש, רשאי לתת מעות לחבירו, כדי שחלל בהם את פירותיו בלא להוסיף חומש, אף על פי שכוונתו, שלאחר החילול יחזיר לו חברו את המעות.

ואם היו עומדים בגורן, ואין לו מעות אלא בביתו, ורוצה לחלל את הפירות בלא להוסיף חומש, יוכל להקנות לחבירו את המעות שבביתו בקניין אגב קרקע, וחבירו יחלל את הפירות על המעות.

ואם אין לו קרקע שיוכל להקנות את מעותיו לחבירו על גבה, אין לו תקנה אחרת שיוכל להקנות את המעות שבביתו לחבירו, [כי מעות אינן נקנות בקניין חליפין], ולכן אין לו תקנה אלא שיקנה את הפירות עצמם לחבירו, ואז יוכל לחלל אותם בעצמו, על המעות שיש לו בביתו, בלא להוסיף חומש.

תן לי בדינר ואני אעלה לך דינר טרסית

מבואר בברייתא, שאדם שיש לו מעות בביתו, רשאי ללוות משולחני [או מאדם אחר], מעות בשווה דינר, על מנת לפרוע לו ממעות שיש לו בביתו בשווה דינר טרסית [=מעה קטנה], ואין בזה איסור ריבית.

רבי אבא רצה לומר, שהסיבה שאין בזה משום ריבית, כי לא היתה כאן שום הלוואה, שבאותה שעה שקיבל מעות מהשולחני, הקנה לו תחתיהם את המעות שבביתו, ואיסור ריבית הוא רק כשמשלם תוספת על הלוואה [=שכר המתנת מעות], ומתוך כך שמצינו שהמעות שבביתו נקנו לשולחני תחת המעות שמשך ממנו, מוכח שמטבע קונה ונקנה בקניין חליפין.

אולם דברים אלו נדחו, כי יש ליישב את הדין הזה אף אם מטבע אינו קונה ונקנה בחליפין.

רבי אבא מיישב, שלא מדובר בברייתא במעות גמורות, אלא בפרוטטות, כלומר מעות של נחושת בלא צורה, שדינם כפירות, ולכן הם נקנים וקונים בחליפין.

ורב אשי מיישב את הברייתא, אפילו אם לא זכה השולחני במעות שבביתו בשעת הלוואה בקניין חליפין, אלא הלוואה של פרוטטות יש כאן, מכל מקום מאחר שאין כאן הלוואה של כסף, אלא של פירות, מותר כי מותר להלוות סאה בסאה, כשיש ללווה סאה אחרת בביתו, ואפילו מוסיף לו טרסית [עיין מה שכתבנו בדף מ"ד]. והתוס' כתבו שמותר להחזיר יותר, רק כשאינו מחזיר לו אותו סוג מטבע שנוטל ממנו, משום שכך אין זה דומה להלוואה, אלא למקח וממכר, ומסתבר שכשם שהתירו ללוות סאה בסאה דרך הלוואה, כשיש לו בביתו, כך התירו סאה בסאתים דרך מקח וממכר, כשיש לו בביתו.

הדינים שבאו במשנת "כל הנעשה דמים באחר"

שנינו במסכת קידושין, "כל הנעשה דמים באחר, כיון שזכה זה, נתחייב (זה) בחליפין, כיצד? החליף שור בפרה או חמור בשור, כיון שזכה זה נתחייב (זה) בחליפיו". ובאו כאן בסוגיה, כמה ביאורים למשנה הזאת.

👉 ביאור הרישא "כל הנעשה דמים באחר" :

לדעת האומרים מטבע נעשה חליפין, הרישא מלמדת דין זה שמטבע נעשה חליפין שכך היא מתפרשת, "כל הנעשה דמים באחר", היינו מטבע, [הרגיל להינתן לתשלום תחת דברים אחרים], "כיון שזכה זה" במטבע, חל הקניין.

ולדעת האומרים מטבע אינו נעשה חליפין הרישא מלמדת שמטלטים נעשים חליפין, שכך היא מתפרשת, "כל הנעשה דמים באחר", היינו מטלטים, [שרגילים לשום את ערכם בדמים כשמשלמים בהם, ואינם כמטבע שערכו עליו תמיד בלא שומה], "כיון שזכה זה" במטלטים, חל הקניין.

👉 ביאור הסיפא "כיצד החליף שור בפרה או

חמור בשור" :

לדעת האומרים מטבע נעשה חליפין, הרישא

והסיפא שני דינים הם, שהרי הסיפא אינה מדברת במטבע, אלא בבעלי חיים, ודין אחר נאמר בסיפא.

- **לדעת האומרים פירות עושים חליפין** [רבי ששת], **הסיפא מלמדת דין זה שפירות עושים חליפין**, ויש להוסיף לה 5 מילים, "ופירות גם כן עושים חליפין", ואחר כך מבארת המשנה את הדין הזה. לפי רש"י הגרסא כך, "כיצד? החליף שור בפרה או חמור בשור", כי לפירושו בעלי חיים דינם כפירות. ולפי ר"ח ורי"ף ותוס' הגרסא, "כיצד? החליף בשר שור בפרה", כי לפירושו רק בשרם נחשב כפירות, אבל כשהם חיים, הם נחשבים ככלים, לפי שמתמשים בהם לטעון משא ולחרוש.

- **ולדעת האומרים שפירות אינם עושים חליפין** [רבי נחמן], **ומהתורה מעות קונות מטלטלים בקניין כסף, ורק מתקנת חכמים אינן קונות** [רבי יוחנן], **הסיפא מלמדת, שפעמים מעות קונות את המטלטלים בקניין כסף, ולא הפקיעו חכמים את הקניין**. ויש להוסיף במשנה, "ויש דמים שקונים כחליפין", ומבארת המשנה כיצד כו", כלומר מי שמכר שור לחבירו [במשיכה], והתחייב לו דמיו, ואחר כך אמר לו הקונה, יש לי פרה שאני נותן לך תחת דמי השור שאני חייב לך, ונתרצה מוכר השור, קנה את הפרה בדמי השור שהיה חייב לו, כי קניין כסף הנעשה במעות שהיו חייבים לו, מחמת מכירה שמכר לקונה, אינו שכיח, ובדבר שאינו שכיח לא תקנו חכמים, שקניין כסף לא יקנה.

מתוך דברי רש"י משמע, שאף אם כבר בשעת מסירת השור, נתן אותו כדי לקנות בו את הפרה בתורת קניין כסף, קנה את הפרה בתורת קניין כסף, ולא רק אם אחר כך, כשכבר היה תשלום השור חוב, בא לקנות את הפרה בחוב הזה. ומכל מקום כשקנה את הפרה בחוב שהיו חייבים לו על השור, צריכים אנו לומר כדברי התוס', שאין הקניין בחוב עצמו, אלא במחילת החוב, שבהנאה (השווה כסף), שנותן לבעל הפרה כשמוחל לו על חובו, הוא קונה ממנו את הפרה.

ולדעת האומרים מטבע אינו נעשה חליפין,

הרישא גם כן אינה מדברת במטבע, אלא

במטלטלים, וכל המשנה דין אחד, כי הסיפא

מבארת את הדין האמור ברישא.

- **לדעת האומרים פירות עושים חליפין** [רבי ששת], **הסיפא מבארת שמה שאמרנו ברישא שמטלטלים עושים חליפין גם פירות בכלל זה.**

לפי רש"י הגרסא, "כיצד, החליף שור בפרה או חמור בשור", כי לדעתו בעלי חיים דינם כפירות.

- **ולדעת האומרים שפירות אינם עושים חליפין** [רבי נחמן], **ומהתורה מעות קונות מטלטלים בקניין כסף, ורק מתקנת חכמים אינן קונות** [רבי יוחנן], **אין המשנה מדברת בקניין חליפין, אלא בקניין כסף**. וברישא נאמר שפעמים כסף קונה כמו שחליפין קונים, והכוונה לאופן שאינו שכיח. **והדבר מבואר בסיפא, שזה קניין כסף הנעשה במעות שהיו חייבים לו, מחמת מכירה שמכר לקונה, אינו שכיח, כמבואר לעיל**. כן פירש רש"י. **אולם התוס' כתבו, שרק לדעת האומרים מטבע עושה חליפין, והוצרכנו לומר שהסיפא מחדשת דין אחר, הוכרחנו לומר שאינה מדברת בקניין חליפין, אלא בקניין כסף, שהרי בסיפא מדובר בפירות, ופירות אינם עושים חליפין**. אבל לדעת האומרים מטבע אינו עושה חליפין, אפשר לומר שדין המשנה הוא בקניין חליפין, והרישא מחדשת שהמטלטלים קונים בחליפין, והסיפא מבארת שהכוונה דווקא לכלים, כמו פרה וחמור הנחשבים לכלים לדעת התוס'.

מטבע פסול לקנין חליפין

מטבעות פסולים אינם כמטבע לעניין חליפין, ונעשים חליפין, בין אם נפסלו על ידי המלכות,

[אף על פי שיוצאים בצנעא], ובין אם נפסלו על ידי בני המדינה, [אף על פי שיוצאים במדינות אחרות].

ניתן לקרוא את האותיות המודגשות

בלבד כסיכום קצר של הדף

להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים

מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)